

TỔNG KẾT PHƯƠNG PHÁP ĐỌC - HIỂU VĂN BẢN VĂN HỌC

(2 tiết)

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

- Ôn lại một số tri thức về thể loại làm cơ sở cho việc đọc - hiểu văn bản văn học.
- Biết vận dụng các tri thức ấy vào việc đọc - hiểu văn bản văn học.

II – NHỮNG ĐIỂM CẦN LƯU Ý

1. Về nội dung

a) Trong Chương trình Ngữ văn THPT, phần đọc - hiểu ở lớp 11 chú trọng vận dụng tích hợp tri thức lí luận về thể loại vào việc đọc - hiểu văn bản. Về phương diện lí luận văn học chỉ tập trung đọc - hiểu một số thể loại văn học cơ bản : thơ, tiểu thuyết, truyện ngắn, kịch và văn nghị luận. Đây là những tri thức bắt buộc HS phải nắm vững vì có bài học riêng. Tri thức về các thể loại văn học này sẽ giúp ích cho việc đọc các văn bản văn học cổ và hiện đại. Các thể loại văn học cổ và hiện đại khác, HS cũng cần biết đến một mức độ nhất định mới đọc - hiểu được các văn bản thuộc các thể loại ấy.

Vì vậy, trong phần *Những tri thức về thể loại* đã nêu các câu hỏi sau : bốn câu hỏi đầu, ôn bốn loại văn bản chính đã nêu. Sáu câu hỏi còn lại gọi nhắc về các thể loại văn học cổ đã học ở SGK *Ngữ văn 10 Nâng cao* (thơ Đường luật, văn tế, chiếu,...) và một số thể loại học ở SGK *Ngữ văn 11 Nâng cao* (kịch bản tuồng, phóng sự, thơ mới, thơ văn xuôi, tùy bút, kí sự,...) để GV và HS lưu ý.

b) SGK *Ngữ văn 11 Nâng cao* có các bài học tóm tắt (Làm văn), thực chất là tích hợp góp phần nâng cao năng lực đọc - hiểu, bởi đọc - hiểu đòi hỏi phải biết khái quát ý chính của văn bản đã đọc thành lời của mình dưới hình thức ngắn gọn. Vì thế, bài *Tổng kết phương pháp đọc - hiểu văn bản văn học* này đặc biệt nhấn mạnh đến yêu cầu khái quát : 1. *Khái quát các nội dung tư tưởng chủ yếu của văn bản văn học* ; 2. *Khái quát đặc điểm nghệ thuật chủ yếu của văn bản văn học*. Những điều này không mới. Trong các bài Đọc văn, SGK đã

hướng dẫn đọc và hướng dẫn khái quát nội dung các bài cụ thể. Đây là bài tổng kết, bài ôn tập, nêu lại các việc HS đã làm trong năm học thành những điều khái quát để ghi nhớ.

c) Đọc - hiểu đòi hỏi HS phải biết đánh giá : trước hết là đánh giá bằng trực cảm (thích thú, tâm đắc, đồng cảm) ; hai là xác nhận các giá trị của tác phẩm trong văn học sử (Ví dụ : *Văn tế nghĩa sĩ Cần Giuộc* lần đầu tiên xây dựng hình tượng người anh hùng nghĩa sĩ nông dân tự giác đứng lên chống giặc ; Nguyễn Khuyến là nhà thơ cổ điển lần đầu tiên miêu tả dân tình, làng cảnh nông thôn trong thơ văn một cách chân thật,...).

Đặc biệt, yêu cầu HS phải biết đánh giá giá trị nhân văn của tác phẩm, tức là giá trị của văn học trong việc biểu hiện con người, những khát vọng, đòi hỏi quyền sống của con người (Ví dụ : Giá trị nhân đạo trong tác phẩm văn học giai đoạn 1932 - 1945 có những điểm mới và sâu hơn tác phẩm văn học trung đại,...).

Một yêu cầu khác là biết đánh giá giá trị về hình thức nghệ thuật : trước hết là đánh giá các hình thức nghệ thuật được sử dụng, hai là ý nghĩa của các hình thức ấy đối với lịch sử văn học.

2. Về phương pháp

Về phương pháp lên lớp : nội dung cần ôn tập khá nhiều, không thể ôn tập đồng đều được. Do đó, cần tập trung vào một số loại văn học cơ bản và các phương pháp khái quát nội dung và nghệ thuật của văn bản. Hình thức ôn tập chủ yếu là nêu câu hỏi để HS trả lời, GV bổ sung, hệ thống hoá các vấn đề chính trong nội dung mà SGK đã trình bày.

III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY HỌC

1. Phân mở đầu

Giới thiệu nội dung cần tổng kết : tri thức về thể loại dựa trên một số thể loại văn học cơ bản, yêu cầu khái quát nội dung và hình thức văn bản văn học.

2. Phân nội dung chính

a) Ôn tập tri thức về thể loại. GV nêu câu hỏi về các loại văn bản trong các câu 1, 2, 3, 4.

Yêu cầu một số HS nhắc lại nội dung lí thuyết cơ bản và một số HS khác nêu ví dụ ở các bài đã học trong năm học.

– Về các Câu hỏi 5, 6, 7, 8, đề nghị ưu tiên cho những câu hỏi về các thể loại văn cổ như văn tế, chiếu, điều trần, thơ Đường luật, thơ cổ thể, thơ hát nói và một số thể loại hiện đại khác như phóng sự, thơ mới (phân biệt với thơ truyền thống). Cách ôn như trên tức là nêu câu hỏi lí thuyết và nêu ví dụ cụ thể. Gọi một số HS trả lời, GV bổ sung.

b) Ôn tập về kĩ năng khái quát nội dung và nghệ thuật của văn bản văn học. GV nêu câu hỏi về yêu cầu khái quát, về các phương diện cần khái quát, về cách khái quát. Nêu một số văn bản đã đọc và yêu cầu HS khái quát, GV bổ sung, sửa chữa.

Lưu ý HS các yêu cầu khái quát này sẽ được phản ánh vào đề thi, kiểm tra cuối năm.

Hai câu hỏi luyện tập chỉ nhằm khái quát những điều đã ôn. Câu hỏi 1 nêu ý nghĩa của tri thức về thể loại đối với đọc - hiểu văn bản văn học. Câu hỏi 2 nêu yêu cầu và đánh giá về phương pháp khái quát trong hoạt động đọc văn.